

ОЛОХТООХ ДЬАҤАЛТА СОНУННАРА

УЛУУС БАҤЫЛЫГЫН КЫТТА КӨРСҮҤҮҮТТЭН

Бам ыйын 3 күнүгэр улуус баҤылыга М.А.Протоdjаконов кэлэн нэһилиэнньэни кытта көрсөн барда. Инники соруктары уонна тыа баһаарыттан ураты сэрэхтээх буолууга ыңырда.

Бастакытынан, уу кэлэр түбэлтэтигэр нэһилиэнньэ төһө бэлэмнээбин тэрилтэ салайааччыларын информацияларыттан иһиттэ.

Иккиһинэн, өртөөһүнү тохтоторго модьуйда.

Салгыы улуус сонуннарыттан кэпсээтэ:

- П.А. Ойуунускай уһаайбатыгар государственность күнүн тэрээһиннээхтик бэлиэтээтибит. Урукку Сэбиэт председателлэрин, баҤылыктары түмэн үчүгэй тэрээһин буолла. Правительствоттан кыттыыны ылбатахтара хомолтолоох. Эһиил республика 90 сылыгар күүстээх бэлиэтээһин буолуохтаах. Онно кэлиэхтээхтэр.

Быйыл 100тыһ. га сири ыһыахпыт, куурусса иитиитин чөлүгэр түһэриэхпит, Ытык-Күөлгэ асфальтааһын үлэтин сабалаахпыт, 2 олорор сана дьизэ тутулуохтаах, гааһынан оттугу 4 нэһилиэккэ киллэриэхпит.

Быйыл А.И.Софронов – Алампа төрөөбүтэ 125 сыла. Алампа сыла биллэрилиннэ. 13-14.06 – оҕолор ыһыахтара, 18-19.06 - Алампа ыһыаба.

Биир дойдулаахпыт В.Н. Протоdjаконов П.А. Ойуунускай бириэмийэтин лауреата буолла.

Быйылгы кыстыкка тоңуу-хатыы тахсыбата. ЖКХ үлэтэ тубуста. Ааспыт сылга 16 оҕонон элбэх оҕо төрөөтө о.д.а.

Эһиги салгыы үчүгэйдик дьаһанан олорун, нэһилиэккит, оскуолабыт 80 сыллаах үбүлүөйдэрин үрдүк таһымнаахтык ыытын.

Ыксаллаах быһыы-майгы биллэрилиннэ

Быйыл саас кураан буолан республика үрдүнэн баһаар куттала үрдүүр.

Биһиги улууска 8 баһаар баара бэлиэтэммитэ: Ытык-Күөлгэ, Уолбаһа, Чөркөөххө, Победаһа, Дэбдиргэһэ, Баайаһаһа, Уус-Тааттаһа, Даайа-Амматыгар.

2011 сыл ыам ыйын 23 күнүнээһи «Таатта улууһа» МТ баһылыга Протодьяконов М.А. 320 №-дээх дьаһалыгар олоһуран «Уус-Амма нэһилиэгэ» МТ баһылыга Е.В. Васильев 48 №-дээх дьаһалынан нэһилиэкпит территориятыгар ыам ыйын 25 күнүттэн «Чрезвычайнай ситуация» режимын биллэрдэ.

Ыам ыйын 29-30 күннэригэр Чымынаайы территориятыгар «Түөнэкэйгэ» улахан тыа баһаара тахсыбытын 28 киһилээх хамаанда суһаллык тахсан умуруорда. Баһаары умуруорарга түүннэри сүүрбүт-көппүт нэһилиэкпит дьонноругар барһа махталбытын тиэрдэбит.

Нэһилиэгим дьоно-сэргэтэ, бары олорор тэлгэһэбититтэн саһалаан төрөөбүт дойдубут айылһатын харыстыаһын, айылһаһа тахсарга уоттан сэрэхтээх буолуоһун!

Григорьева А.Т., дьаһалта сүрүннүүр специалиһа

«БУЛЧУТ КУТААТЫН ТУЛА» КҮРЭХТЭНИИ

Муус устар 30 күнүгэр «Булчут кутаатын тула» күрэхтэнии сынньалан пааркатыгар ытылынна. Күрэхтэниини дыһалта баһылыга Васильев Е.В. уонна дыһалта баһылыгын солбуйааччы Алексеев С.Ф. иилээн-сабалаан ыттылар.

Барыта 4 түөлбэттэн 5 хамаанда 6 түһүмэххэ кытыннылар. Булчуттарга экипировка диэн булчут танаһын толорута, саа, рюкзак, патронтаж, уһун саппыкы - төһө толору баара бэрэбиэркэлэннэ.

1 түһүмэххэ хамаандаттан биирдии киһи кытынна, уот оттон байанай алгыһын толорууга күрэхтэстилэр. Бу күрэхтэниигэ «Кэлтэгэй» түөлбэттэн Евлев Р.П. бэлэмнээбэ, хомоһой тыллааба көһүннэ.

2 түһүмэххэ хамаанданан бириэмэбэ чэй оргутуута буолла.

3 түһүмэбинэн эстафета ытылынна.

1 этап – МЦ-21-12 сааны ыһы

2 этап – эрэһинэ тыны үрдэри

3 этап – дулбалаах сириэн сүүрүү

4 этап – 50м сүүрүү

5 этап – мышеловканы сыллан туорааһын

6 этап – байанайдаах рюкзакы сүгэн сүүрэн кэлэн эстафетаны түмүктэһин

Күрэхтэһи 4 түһүмэбинэн ханнык хамаанда УАЗ массыныны түргэнник бэлиэтэммит дистанцияба аньаллара буолла.

6 түһүмэххэ - хамаанданан үстүү тэриэлкэнэн спортиңна күрэхтэстилэр. Бу көрүңнэ эрэллээхтик «Кэнчээри» түөлбэттэн Атасыков С.С., Макаров В.А. кыайдылар.

Уопсайынан күрэхтэһи сүрдээх хатыһылаахтык барда, хамаандалар көхтөөхтүк кытыннылар. Күрэхтэһи түмүгүнэн 2 хамаанданы туруорбут «Кэнчээри» түөлбэтэ (Сал. – Атасыков С.С., Саввин Г.Г.) 1-2 миэстэлэри, 3 миэстэни – «Амма» түөлбэ (Сал. Кондаков Н.Д.) ыланнар Кубогынан, мэтээллэринэн наһараадаланнылар.

Уопсай түмүккэ түөлбэлэринэн күрэхтэһиигэ:

1 миэстэ – «Кэнчээри», 2 миэстэ – «Амма», 3 миэстэ – «Чэчир», 4 миэстэ – «Кэлтэгэй»

Ыам ыйын 15 күнэ - Дьийэ кэргэн күнэ

БОЛЬШАКОВТАР ДЬИЭ КЭРГЭН

Уус-Амма нэһилиэтин олохтоохторо Елена Ивановна Саввина уонна Николай Петрович Большаков сүрэхтэринэн сөбүлэһэн, харахтарынан хайһаһан 1981 сыллаахха олунньу ыйга ыал буолбуттара.

Елена Ивановна Харбалаах орто оскуолатын ситиһиилээхтик бүтэрэн төрөөбүт дойдутугар «Коммунизм» совхозка ыанньыксыттаабыта. Үтүө суобастаах үлэтин иһин 1976с. Райкомол Латвияҕа молодежной лаабырга сынньанан кэлэр путевканан наһараадалаабыта.

1988 сылтан «Сардаана» оҕо саадыгар үлэлиир.

Николай Петрович Харбалаах орто оскуолатын 1972с. бүтэрээт, совхозка 1 сыл үлэлиир, онтон Советскай Армия кэҕкэтигэр сулууспалыыр. 1978с. Өлүөхүмэтэҕи тыа хаһаайыстыбатын техникумугар үөрэнэн, электрик идэтин ылан төрөөбүт дойдутугар совхозка үтүө суобастаахтык электригынан үлэлиир.

2000с. ОДьКХ учаастагар электриктыыр.

1982с. алаһа дьийэлэрин туттаннар Уус-Амма нэһилиэгэр 5 оҕолонон, нэһилиэк биир бастың ыала буолан олороллор.

Кинилэр маңнайгы оҕолоро Николай Чымынаайы орто оскуолатын ситиһиилээхтик бүтэрбитэ. Дьокуускайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын академиятын үөрэнэн бүтэрэн, инженер-механик идэтин ылан Харбалаах 18№-дээх лицейгар маастардыыр.

Иккис уол Радислав Чурапчытааҕы физическай культура уонна спорт институтун бүтэрбитэ. Кэргэннээх, 2 оҕолоох.

Улахан кыыс Айталиа Намнааҕы педколлеһы бүтэрэн, «Сардаана» детсадка иитээччинэн үлэлиир. Кэргэннээх, 2 кыыс оҕолоох.

Кыра кыыс Елена Намнааҕы педколлеһы бүтэрэн Мирнэйдээҕи оҕо искусствотын оскуолатыгар учууталыыр, кыыс оҕолоох.

Саамай кыралара, элбэҕи эрэннэрэр кинилэрэ Сергей Чымынаайы орто оскуолатын 5-с кылааһын үөрэнээччитэ. Сергей оҕо саадыттан саһалаан олонхону толоруунан дьарыктаммыта. «Уруйдан, улуу Олонхобут» республиканскай фестивалга «Кырачаан олонхону толорооччу» анал аат хаһаайынынан буолбута. 2006с. улууска «Кэскиллээх олонхоһут» аатын ылбыта. 2009с. Туора-Күөлгэ улуустааҕы «Эрчим ааһааччылар» конкурстарыгар «Гран-При» буолбута. 2010с. Илин Энэрдээҕи «Хотугу

Сулус» күрэххэ уруһуйга 2-с ст. Дипломант буолбута. 2011с. улуустаабы остуол тенниһигэр «Самай кэскиллээх оонньооччу» ааты ылбыта.

Большаковтар дьизэ-кэргэн оболоро бары культурнай, спортивной күрэхтэһиилэргэ көхтөөхтүк кытталлар. Уруһуйдуур, уһанар талааннаах буоланнар нэһилиэккэ ытыллар мероприятиелар, сыбаайбалар, үбүлүөйдэр кизгэтиилэрэ кинилэрэ суох буолбат. Дьизэ-кэргэн чөл олобу тутуһар, бары бииргэ айылбаа сылдыбаллар, сир астыллар, оттуулар.

Хос сиэнниин, сиэнниин, оболордуун эһэлэрэ сэрии, үлэ ветерана, удьуор үлэһит Иван Павлович Саввиннынан киэн тутталлар уонна кини ылыннарыылаах тылынан, сүбэтинэн салайтаран үөрэ-көтө үлэлиилэр.

Билигин Большаковтар кэтэх хаһаайыстыбаларыгар 18 төбө сүөһүлээхтэр, 2 биэлээхтэр, 2 тыйдаахтар. Ааспыт сылга 60 куул хортуопсуйу хостообуттара, 3 улахан сүөһүнү, 2 убаһаны, 2 сибиинньэни идэһэлэммиттэрэ, 6 тонна үүтү ыабыттара. Обуруоттарыттан 70кг помидору, 60кг омурсуну, 1,5кг моркубу, 1 куул сүбүөкүлэни хомуйбуттара. Айылбаттан 8 биэдэрэ отону, 7 биэдэрэ моонньоону, 2 биэдэрэ хаптаһаны хомуйбуттара. 35 куул хортуопсуйу, 250кг эти атыылаан, 5 тонна үүтү туттаран эбии дохуот киллэриммиттэрэ. Сайын устата 20 тонна оту оттообуттара. Аһалара Николай Петрович «Хоту» баһынай хаһаайыстыбаа үлэлээн 86 куул туорах бурдугу эбии төлөбүр ылбыта.

2009с. дьизэ-кэргэн нэһилиэк иһигэр ытыллыбыт муус-хаар оңоһугунан күрэхтэһиигэ «Бастын тиэргэн» ааты ылбыта, 2010с. бу көрүңнэ күрэхтэһиигэ кыттаннар кыайыылаабынан тахсаннар сыаналаах бириистэринэн, дипломунан наһараадаламмыттара.

Елена Ивановна сатабыллаах хаһаайка, олбуор иһигэр сайын айы араас өңнөөх сибэккилэри үүннэрэр, обуруот аһын бары көрүңүн үүннэрэн кыһынын аһыыр кэнсиэрбэлэрин хаһааналлар. Олорор түөлбэлэрин аатыттан нэһилиэк иһигэр ытыллар бары үлэлэргэ көхтөөхтүк кытталлар. Аһалара Николай Петрович уус бэрдэ, уолаттарын уһанарга, техниканы оңорорго, үлэ үөрүйэхтэригэр уһуйар. Оболорун сахалыы сайаһас майгылаах, үтүө үлэһит дьон гына иитэннэр ыччаттара Уус-Амма нэһилиэгин киэн туттар эдэр ыаллара буолаллар, Елена Ивановна уонна Николай Петрович атын дьондо холобур буолар, кинилэр үлэбэ, олоххо дьулуурдаах сэмэй кылааттарын түмүгэ.

А. Григорьева

«АЙТАЛ» СЫНЬАЛАН КИИН СОНУННАРА

ФОЛЬКЛОР ДЬОРО КИЭҺЭТЭ

Оскуола салалтатын (Богдокумова П.К., Мухтоджова М.А., Прокопьева Т.Ю.) тэрийиитинэн түөлбэлэр икки ардыларыгар илиинэн оңоһукка, норуот ырыатыгар, хомуска, оһуохайга күрэх буолан ааста.

Уопсай, саба бырабан көрдөххө, норуот маастара А.Н.Большакова уһуйар иистэнньээнэрэ олус үчүгэй оңоһуктары оңорор буолбуттар.

Эдэр иистэнньээн Аня Богдокумова үлэлэрэ олус үчүгэйдэр. А5а саастаахтартан А.Н. Табунанова үлэтэ хаачыстыбатынан, үгэһи тутуһан үлэлииринэн ураты суоллаах-иистээх. Быыстапка5а турбут үлэлэр бииртэн биир үчүгэйдэр.

Фотовыставка5а Эльза Дмитриевна, Радислав Прокопьевич Евлевтэр утумнаахтык, үрдүк таһымнаахтык үлэлииллэрэ тута харахха быра5ылар – 1 м., Белолобская В.С. – 2 м., Богдокумова П.К. – 3 м.

Норуот ырыатыгар:

- 1 миэстэ – Кривошапкина Л.Г.
- 2 миэстэ – Васильева М.А.
- 3 миэстэ – Мочегусова А.И.

Очуохайга: 1 миэстэ – Нестерова Е.И.
 2 миэстэ – Кривошапкина Л.Г.
 3 миэстэ – Полускина Н.И.

Хомуска: 1 миэстэ - М.И. Винокуров, 2 миэстэ – Решетникова А.Н., 3 миэстэ – Атастырова Е.И.

Онон түөлбэлэринэн миэстэ маннык буолла (жюри: Арылахов О.И., Большакова А.Н., Прокопьева М.П.) :

- «Кытыл» түөлбэ – 1 миэстэ
- «Кэлтэгэй» түөлбэ – 2 миэстэ
- «Кэнчээри» түөлбэ – 3 миэстэ
- «Амма» түөлбэ – 4 миэстэ
- «Чэчир» түөлбэ – 5 миэстэ

Инникитин маннык тэрээһиннээх биэчэрдэр тиһигин быспакка буола туралларыгар ба5арабыт.

М.Прокопьева

УЛУУ КЫАЙЫ 66 СЫЛЫГАР АНАЛЛААХ МЕРОПРИЯТИЕЛАР

Бам ыйын 8 күнэ. Улуу Кыайыы 66 сылыгар аналлаах Бүтүн Россия үрдүнэн ытытыллыбыт «Чүмэчилээх хаамы» акцияҕа бииһи нэһилиэкпит эмиэ кытыыны ылла.

8ч.30мүн. пааркаҕа мустан памятника диэри оскуола оболоро, ыччаттар, нэһилиэк олохтоохторо чүмэчилээх хааман өлбүт буйуннары кэриэстээн аастылар.

Мария Петровна Прокопьева ол ааспыт сыллары санатан сэрии туһунан кэпсээтэ.

Ыччат кыргыттар факеллаах сонун үңкүүнэн ол киэһэни киэргэттилэр.

Үңкүү бүтэһигэр кыргыттар 66 сыл уонна сулус ойуутун, ол ааспыт сыллар буйуннарыгар кэриэстээһин оңоронноор күлүмүрдүү уматтылар. Онтон кыырай халлааңна салют уон араас өңүнэн оонньоото. 5тыһ. солк. 49 эстэр салюту сэрии ветерана С.Д. Бястинов оболоро, сиэннэрэ Кыайыы 66 сылынан нэһилиэктэригэр спонсордаабыттара барыбытыгар холобур буолар.

Ыам ыйын 9 күнэ

Кыайыы 66 сылыгар аналлаах парад эргэ дetsад аттыттан памятника дылы хаамта. Памятникка кэлэннэр оскуола оболорун аатыттан Максимова Амгина, Христофорова Катя корзиналаах сибэкки, эдэр ыччаттар ааттарыттан Семен Хоютанов, Степан Игнатъев, аҕа саастаахтартан сэрии ветерана Иван Павлович Саввин, тыыл ветерана Серафим Данилович Большаков венок уурдулар. Мария Петровна Прокопьева ытытылаах торжественнай чаас салютунан түмүктэннэ.

Салгыы Улуу Кыайыы күнүн бэлиэтии паркаба дьон-сэргэ тобуоруста. Трибуна иннинэн детсад оболоро, 1-11 кылаас үөрэнээччилэрэ хааман аастылар. «Снежный барс» кыттыылаахтара строевой хаамыыны көрдөрөн, мустубут дьон биһирэбилин ыллылар.

«Улуу Кыайыны уруйдуубут» дигэн эбэрдэ концерты Роман Мочегусов «День Победы» ырыанан аста. Салгыы ыччат кыргыттар былахтаах үңкүүлэрэ, 1 кылаас кыргыттар «Смуглянка» үңкүүлэрэ, Лина Мочегусова «Аан дойду ыччатын сүрэбэ» ырыата, 4-с кылаас уолаттара «Хайыһар» ырыалара, оскуола кыргыттар Диана Атасыкова ыллаабыт «Журавли» ырыатынан үңкүүлэрэ, ыччат кыргыттар «Эйэ, дьол иһин» ырыалара кыайыны уһансыбыттарга ананна. Оскуола оболоругар, бары кыттааччыларбытыгар «Айтал» сынньалан киин аатыттан махталбытын тиэрдэбит.

М. Саввина, «Айтал» сынньалан киин директора

Г.Д.Бястинов-Бэс Дьарааһын аатынан
ЧЫМЫНААЙЫ ОРТО ОСКУОЛАТЫН СОНУННАРА

БҮТҮН РОССИЯТААҤЫ ОБЖ ОЛИМПИАДАТА

Бу үөрэх дьылыгар мин ОБЖ олимпиадатын улуснай уонна региональной этаптарыгар ситиһиилээхтик кыттан, Бүтүн РоссиятааҤы түмүктүүр этабыгар Иркутскай куоракка кыттан кэллим.

Муус устар 23 күнүгэр Саха сириттэн 8 оҕо буолан барбыппыт.

Биһигини Байкал күөл үрдүгэр турар отельга түһэрбиттэрэ. Бу олимпиадаҕа Россия араас муннуктарыттан, уопсайа 42 регионтан 140

оҕо кытта кэлбиттэрэ: 104 – 10-11 кылаас үөрэнээччилэрэ, 36 – 9 кылаастар.

Муус устар 25 күнүгэр Иркутскай государственной лингвистической институтугар олимпиадабыт аһыллыта буолбута. Олимпиадабыт үөрүүлээх

аһыллытын кэнниттэн теоретическай тур буолбута. Үлэбитин 4 чаас устата оңорбуппун. Киэһэ «Узорочье» диэн оҕо үңкүү – ырыа ансаамбыла кэлэн кэнсиэр көрдөрбүтэ.

Сарсыңны күнүгэр биһиги, 2 группалар, Байкальскай музейга экскурсияҕа сылдыбыппыт. Олус интэриэһинэй экспонаттары уонна Байкал

күөл балыктарын, хамсыыр харамайдарын көрбүппүт. Онтон ИркутскайдааҤы МЧС

базатыгар тийэн
 практической
 турбутун кытта
 билсибиппит.
 Онно уопсайа
 полоса
 выживания
 баара: военной –

таһырдыа уонна
 пожарно-прикладной –
 дыэ иһигэр. Хас
 биирдии станцияба
 жүри балаһыанньаны
 кытта билиһиннэрбитэ.
 Муус устар 27
 күнүгэр практической
 турбутугар

күрэхтэспипит. Полосаны иккилии буолан барабын. Военная полосаба бааллар: пожарной таңас кэтии, уоту умулларааһын, 4 эмсэбэлээччини быһааһын, граната бырабыыта, миинэлээх сири ааһы, сыал ытыыта, противогаз кэтэн баран мэхэйдэри туорааһын. Онтон пожарно-тактическойга: план эвакуации оңоруута, сигнализация холбооһуна, пожарной станцияба эрийэн биллэрээһин, «Феникс» маасканы кэтии, сөптөөх рукава талан уоту умуллары, иккис этээстэн түһүү, буруоттан тумнастыбыт эмсэбэлээччини быһааһын. Маны барытын бириэмэбэ оңоробун.

Муус устар 28 күнүгэр «Тальцы» музейга экскурсияба уонна куорат устун күүлэйдэбиппит. Онтон киэһэ академической театрга олимпиада сабыллыыта, кыайыылаахтары набаараадалааһын уонна кэнсиэр буолбута.

Мин санаабар, бу олимпиада олус тэрээһиннээхтик ааста, барыта бэрээдэгинэн, бириэмэтигэр сөптөөхтүк оңоһуллан испитэ. Оболорго анаан «Вечер дружбы», хас киэһэ аайы культурно-развлекательнай биэчэрдэри тэрийэн ыһпыттара. Араас куораттартан, дэриэбинэлэртэн элбэх оҕо кэлэн бэйэ-бэйэбитин кытта билсэн, бэйэбит дойдубутун, культурабытын, тылбытын билиһиннэрбиппит. Бу олимпиадаттан мин элбэх опыт ылым, элбэх табаарыстанным.

Түгэнинэн туһанан бу олимпиадаба барарбар күүс-көмө буолбут дьоммор уонна оскуолам коллективыгар махталбын тиэрдэбин.

Амгина Максимова, 10 кылаас үөрэнээччитэ

УЛУУ КЫАЙЫЫ 66 СЫЛА

Сандал сааспыт салаллан, күммүт сандаарыччы тыган турар кэмигэр Улуу Кыайыы 66 сылын көрсө Таатта улууһун киинигэр Ытык-Күөлгэ ыам ыйын 8 күнүгэр Албан аат орден толору кавалера Д.А. Петров төрөөбүтэ 90 сылыгар аналлаах улуустаабы күрэх ытытынна.

Бу күрэххэ уопсайа 7 хамаанда кыттыыны ыллылар. Ол иһигэр, үс саамай чабылхай, хорсун-хоодуот көрдөрүүлээхтэр: 1 миэстэ – Ытык-Күөл Д.А.Петров аатын сүгэр №2 оскуолата кыайан 10 000 солк. сертификатынан наҕараадаланна; 2 миэстэ – Г.Д.Бястинов-Бэс Дьарааһын аатынан Чымынаайы орто оскуолата 6000солк. уонна 3 миэстэ Ытык-Күөл А.И. Софронов-Алампа аатынан №1 оскуолата 4000солк. сертификатынан наҕараадаланныбыт.

Чымынаайы «Уолан» хамаандаата ордук чабылхайдык салгын саатынан ытыгыга кытынна – 1 миэстэ. Ытыгы таһынан, хамаанданан стройунан хаамыы, комплекснай тардыныы (1 уол), хамаанданан эстафета тэриллибиттэрэ.

Байыаннай күрэх таһынан, нэһилиэк олохтоохторо састааптаах эстафетнай палочкалаах сүүрүү буолла. Сүүрүүгэ биһиги нэһилиэктэн: оболортон – Натали Макарова (500м), Атасыков Айсен (1000м), Катакинов Афоня (200м), Айгылаан Григорьев (800м), улахан дьонно – Татьяна, Федот Варламовтар, Ян Тарасов, Наина Новикова , Елизавета Захарова, Стас Атасыков кыттыыны ылбыттара. Стас Атасыков үчүгэй сүүрүүнү көрдөрөн «Таатта» хаһыакка сурутуу сертификатынан наҕараадаланна.

Бу курдук көхтөөх кыттыы нэһилиэк аатын ааттатар, тус бэйэбэ улахан туһа буолара биллэр.

Натали Макарова , 10 кылаас үөрэнээччитэ

«САРДААНА» ДЕТСАД СОНУННАРА

Бям ыйын 6 күнүгэр биһиэхэ Ытык – Күөлтэн «Чуораанчык» детсад коллектива (сал. Готовцева Г.П.) кэлэн билсэн, санаа атастаһан, концерт көрдөрөн бардылар.

«ЧУГДААРАР ЧУОРААНЧЫКТАР»

Детсад оболоро Ньукуолун күн «Чугдаарар чуораанчыктар» диэн самаан сайыны көрсө, үөрэх дылыла бүппүтүнэн кырачаан иитиллээччилэр отчуоттуур концерт көрдөрдүлэр, коллектив үлэтин-хамнаһын сырдаттылар.

УЛУУСТААБЫ «ЫЛЛЫР-ТУОЙАР ОБО СААС» ФЕСТИВАЛЬ

Бям ыйын 31 күнүгэр Обо көмүскэлин күнүгэр аналлаах улуустаабы «Ыллыр-туойар обо саас» фестивалыга кыттан кэллибит.

Бинигиттэн «Сардаана» үңкүү ансамбла «Оһуор» үңкүүнэн, «Космос куйаара обо харабынан» уруһуй выставкатыгар Максимова Алена «Доборбунаан Миккилин», Атастырова Алина «Добордоһуу тааһа», Решетникова Айна «Сулустардыын оонһуубут» уруһуйдарынан кытыннылар.

Фестиваль үрдүк тэрээһиннээхтик ытыллан оболор, төрөһүттэр астынан кэллибит.

А. Решетникова

Ыам ыйын 27 күнэ - Библиотекалар бүтүн Россиятаа 5 күннэрэ

АА5АР БАЛА5АНТАН СА5АЛААН

Уус-Амма5а бастакы ликбез 1926 сыллаахха аһыллыбыта. Охонооһойоп учуутал Чычымахан атынан сылдьан үөрөспитэ. Бастакы ликбез оскуоланы бүтэрбиттэр нэһилиэги, улууһу салайсыбыттара: Е.А. Таллаев райсовет солбуйар председателигэр тийэ үлэлээбитэ, Д.Е. Васильев 17 сыл «Ыңырыылаах» колхоз председателинэн, П.Ф. Прокопьев 9 сыл биригэдьиirinэн, 12 Райфинна налоговой агенынан үлэлээбитэ, «За трудовое отличие» мэтээли ылбыта.

Нэһилиэккэ сырдыгы тар5атар сирбит Аа5ар бала5ан этэ. Аа5ар бала5ан бастакы сэбиэдиссэинэн Лаврентий Романович Хоютанов этэ. 1937 сыллаахха Ытык-Күөлтэн көһөн киирбитэ. Икки сыл оскуола5а үлэлээбитэ. Онтон 1939 сылтан Аа5ар бала5аны үлэлэтэн дьону сырдыкка угуйбута. Бэйэтэ балалайка5а оонньуура, бальнай үнкүүнү үөрэтэ сатаабыт. Ородобуой дьэтин биир хоһугар баара. А5ыйах кинигэ, хаһыат баар буолара. «Родина» диэн радиоприемниктаах этилэр. Ол радионан 1953с. И.В.Сталин өлбүтүн нэһилиэк дьонун кулуупка мунньан иһитиннэрбиттэрэ.

50-с сыллар са5аланыларыгар маңнайгы үөрэхтээх библиотекарь Захарова Марфа Александровна кэлбитэ. Олус үлэһит, нэһилиэк оло5ор быһаччы кыттар, активной позициялаах кыыс этэ. Ытыллар субботниктары тэрийсэр, өрүү ыччат ортотугар сылдьара. Бары наһаа сөбүлээбиппит.

Табунанова Анна Яковлевна кыратык үлэлии сылдьыбыта, онтон Хаандыга5а үлэлии барбыта.

1956 сыл сайыннытыттан Чекурова Варвара Николаевна үлэтин са5алаабыта. Библиотекарь үлэтин сөбүлээн Илин Сибиирдээ5и Государственной институтка үөрэнэ барбыта. 1963с. бүтэрэн Верхоянсккайга, онтон дойдутугар кэлэн Ытык-Күөлгэ 1973с. – 1986с. диэри оройуоннаа5ы библиотека5а сэбиэдиссэинэн үлэлээбитэ.

Чекурова В.Н. үөрэххэ барбытын кэннэ Чычымах кыһа Кондакова (Егорова) Александра Павловна хонтуора дьэтин биир кыракый хоһугар үлэлээбитэ. Кини дьонно-сэргэ5э наһаа үчүгэй сыһыаннаа5а, олус судургу майгылаа5а.

Онтон үрдүк үөрэхтээх библиотекарь, ССРС культуратын туйгуна Антоева Анастасия Петровна үлэлии кэлбитэ. Анастасия Петровна кэмигэр библиотека СДК иккис этээһигэр көспүтэ. Ирдэбилгэ бары өттүнэн эппиэттиир библиотека буолбута. Куһаҕана, ааһар саалата суоҕа. Библиотека үлэтэ-хамнаһа тупсубута. Кыһын фермаларга Кыһыл муннугу тэрийии, үлэлэтии, лекция ааһыы, сайынын отууларга көһө сылдьар библиотечка үлэлэтии буолара. Конференциялар, үгүс ахсааннаах мероприятиелар тиһигин быспакка бараллара. Анастасия Петровна кулууп үлэтигэр быһаччы көмөлөһөрө, былааннарын тэңнэ оңорсоро. Оскуолаҕа араас өрүттээх үлэни ыытара. Үлэһит үтүөтэ, сатабыллаах тэрийээччи этэ.

Биир сыл А.К. Билюкина үлэлээн үөрэнээччилэргэ, нэһилиэккэ үтүө өйдөбүлү хаалларан барбыта. Кини үөрэнээччилэргэ реферат суруйалларыгар көмөлөһөрө, сөптөөх литературанан хааччыйара.

Билигин Е.В.Белолубская үлэлии сылдьар. Үгүс көрдөрөр, кэпсиир стэндэлэри тупсабайдык оңордо. Олохтоох автордар кинигэлэрин быыстапкатын тэрийдэ. Араас тэрээһиннэргэ кыттар, көмөлөһөр. Библиотека өңөтүнэн үгүс киһи туһанар.

М.Прокопьева

2010с. – 2011с. Чымынаайы библиотекатын ситиһиилэрэ:

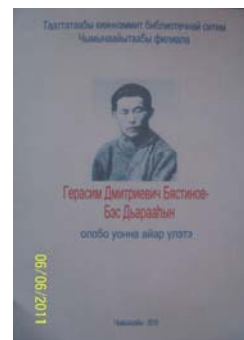
«УЛУУ КЫАЙЫ – ДЬОЛЛООХ ОЛОХ ТҮҮЭ»

Кыайыы 65 сылын көрсө «Туллукчаан» оҕо библиотеката уонна улуустаабы ыччат уонна туризм управлениета салайан үгэс буолбут улуустаабы библиографической конкурс ытыллыбыта. Усуллубуйа быһыытынан, дьэ кэргэттэр уонна библиотекарь кыра эбэтэр орто саастаах оболорго аналлаах Тааттаттан төрүттээх суруйааччы олоһун кэпсиир иллюстрациялаах кинигэ оңорбуттара.

Киирбит 9 үлэттэн биһиги нэһилиэктэн Эльза Дмитриевна, Радислав Прокопьевич Евлевтэр «Амма Аччыгыйа олоһо уонна айар үлэтэ» кинигэлэрэ – 2 миэстэни ылбыта.

Мотрена Аркадьевна, Дмитрий Дмитриевич Саввиннар «Г.Д.Бястинов – Бэс Дьарааһын олоһо уонна айар үлэтэ» кинигэлэрэ – «Биһирэбил» бириһи ылбыта.

Библиотекарь Белолубская Е.В. А5а дойду Улуу сэриитин туһунан кэпсиир уус-уран айымньылары сырдатар рекомендательнай испиһэк конкурсугар «Фронтвик суруйааччылар» рекомендательнай испиһэгэ 1 миэстэ.

«МИН ДЫИЭТЭЭСИ БИБЛИОТЕКАМ»

2010с. ыам ыйыгар Библиотека нэдиэлэтин чэрчитинэн улуустаабы киин библиотека дьэ кэргэни аабы суолтатын үрдэтээри, дьэиэтээби библиотекалаах дьон бастың опытын, кинигэни пропагандалаары «Мин дьэиэтээби библиотекам» конкурсу ыышыта. Барыта 8 нэһилиэктэн 25 дьэ кэргэн кыттыбыта.

Чымынаайыттан Светлана Иннокентьевна, Михаил Иннокентьевич Винокуровтар дьэ кэргэн «Билиини тарбатааччы», Анна Ивановна, Пантелеймон Гаврильевич Марковтар дьэ кэргэн «Көхтөөх кыттааччы» номинацияны ылбыттара.

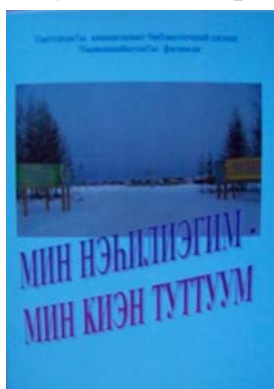
«ДЫИЭ КЭРГЭН КИНИГЭТЭ»

Быйылгы конкурс сыалынан дьэ кэргэни биир интэриэһинэн түмүү, айар дьобуру сайыннары, кинигэни пропагандалааһын буолбута. Бу кинигэлэр оңолуллалларыгар нэһилиэк библиотекардара автордары кинигэ структуратын, библиографическай описаниены кытта билиһиннэрдилэр.

Түмүгэр кинигэ таһаарытын бары быраабылаларыгар эһиэттир бэртээхэй кинигэлэр оҕо библиотекатын фондатын хаңаттылар. 14 үлэттэн орто саастаах оҕолорго аадырыстаммыт кинигэни оңорууга Антонина Тарасовна дьэ кэргэнэ оңорбут «Туойабын Аммабын» кинигэтэ – 2 миэстэни ылла. Карина Мухтодзова, Милена уонна Радик Евлевтар, Ариан Атастыров сертификатынан бэлиэтэннилэр.

Нэһилиэк уонна оскуола библиотекардара оҕо уонна төрөппүт бииргэ толкуйдаан дьарыктаналларыгар өй оонньуутун толкуйдаан, төрөппүттэргэ анаан оҕо аабытын туһунан ыстатыйаны суруйууга күрэхтэстилэр. Библиотекарь Е.В.Белолобская 1 миэстэни, нэһилиэк туһунан бэчээккэ тахсыбыт матырыйааллары хомуйан «Мин нэһилиэгим» библиографическай ыйынньык конкурсугар «Мин нэһилиэгим – мин киэн туттуум» ыйынньыга 2 миэстэни ылла.

ПОЧТА – СОНУНУ ТАРГАТАР КИИН

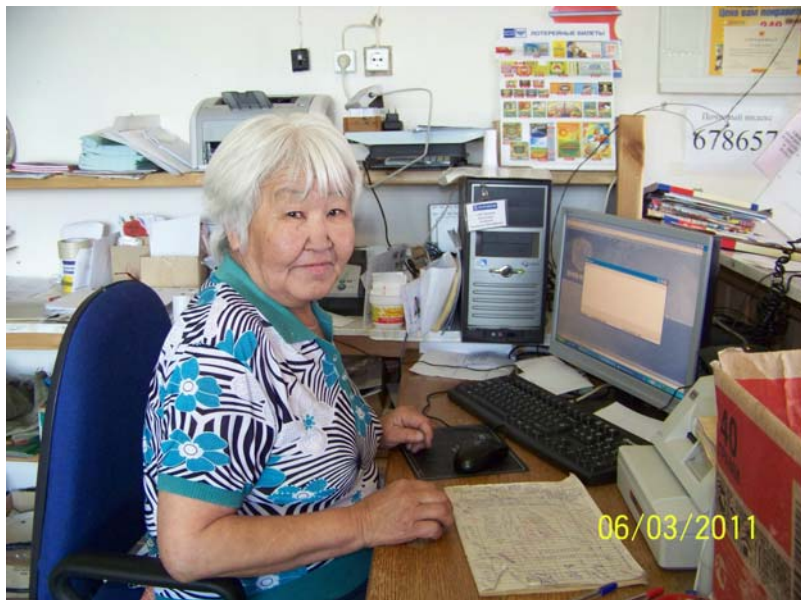
Октябрьскай революция кэнниттэн Чычымахха маңнайгы почта аһыллыбыта. Гражданскай сэрии сабана начальнигынан П.А. Николаев (Большев) үлэлии сылдыбыта.

Кэлин олох сайдан истэбин аайы Чымынаайылар почта өңөтүнэн сыыйа туһанар буолбуттара. Почтаны Чычымахтан сайынын ыңыыр атынан, кыһынын сыарбалаах атынан Амманы иккитэ туораан асалаллара. Бу сүрдээх сыралаах үлэ этэ. Асалбыт почталарын сарсыңцы күнүгэр оңорон Чымынаайынан, Уодайынан тарбаталлара. Кэлин Чымынаайы маһаһынын, Уодай ларегун харчытын почтаба ильдэн туттараллара.

Почта таһааччыларынан эрэллээх дьону аныыллара. Мин өйдүүрбүнэн, Посельская Петр Дмитриевич, Винокуров Семен Константинович, Антоев Степан Яковлевич, Кондаков Виктор Кузьмич үлэлээбиттэрэ. Прокопьев Николай Петрович 1963 сыллаахха комсомол путевкатынан икки сыл нэһилиэгэр кольцевиктаабыта. Почтаны Чычымахтан үстүү хоно-хоно Чымынаайы, Уодай бөһүөлөктэригэр атынан таһан ыалларга тарбатара. Сайынын Амманы эргийэ ыңыыр, кыһынын сыарбалаах атынан сылдыра. Кольцевиктаабыт бириэмэтигэр уопсайа балтараа тыһыынча көс сиритэ атынан айаннаан турар.

Кэлин почта наһаа элбээбитэ, дьон ону-маны суруйтараллара, посылка да элбэхтик кэлэр буолбута. Нэһилиэккэ почтовой отделение хайаан да баар буолуохтааба олох ирдэбилэ буолбута.

Онон 1965 сыл бастакы почта дьыэтэ үлэбэ кирибитэ. Блахиров К.Г. маастардаан туттарбыта. Почта начальнигынан Ытык-Күөлтэн Черкашин Коммунар дьыэ кэргэнинээн көһөн кирибитэ. Хас да сыл үлэлээбитэ. Кини кэнниттэн Хоютанова Зоя Николаевна, Аргунова Александра Гаврильевна, Фомина Мария Кузьминична, Васильева Мария Егоровна үлэлээбиттэрэ. 1978 сылтан Тистяхова Октябрина Хрисанфовна үлэлиир.

Октябрина Хрисанфовна 40 сыл почта эйгэтигэр үлэлээтэ. Бу сылларга отчуотун күннэтэ уталыппакка оңорорунан, араас операциялары үөрүйэхтик, түргэнник толорорунан, сыһата суох үлэлииринэн идэтин толору баһылаабыт специалист.Өр сыллаах эңкилэ суох үлэтин иһин 2009 сыллаахха «Ветеран почтовой связи РС(Я)» ааты ылбыта.

Кэлин сылларга почтальона суох, халаан уутун содулуттан дьыэтэ суох, атын тэрилтэбэ олорор.

Компьютер кириэбиттэн почтовой операциялары компьютер нөңүө онорор. Үлэбэ опыта бэрт буолан компьютеры да бэркэ ылына.

2012 сыллаах былаан быһыытынан почта дьыэтэ тутуллуохтаах.

М.Прокопьева

ТЭРИЙЭН ТА҂ААРААЧЧЫ

Уус-Амма олохтоох библиотекатын
иһинэн ыйга биирдэ тахсар хаһыат.

Чымынаайытаа5ы коррпост чилиэннэрэ:

1. Прокопьева М.П.
2. Белолобская Е.В.
3. Григорьева А.Т.
4. Попова Г.М.
5. Винокуров М.И.
6. Посельская В.М.
7. Богдокумова П.К.
8. Пономарева А.В.
9. Максимова А.З.
10. Решетникова А.Н.
11. Саввина М.А.
12. Игнатъев С.С.